

Utbildningsstyrelsens plan för hållbar utveckling 2014-2018

Arbetsmaterial

VÄRMDÖ KOMMUN

1(19)

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

Innehåll

1 Utbildningsstyrelsens roll i hållbarhetsarbetet	4
2 Hållbar utveckling	4
”Generationsmålet ”	5
2.1 Den sociala dimensionen	6
2.1.1.1 Mål	6
2.1.2 Hälsa och friskvård	6
2.1.3 Jämställdhet	6
2.1.4 Barnperspektivet	7
2.2 Kommunens styrsystem	7
2.3 Vision 2030 – skärgårdens mötesplats	7
2.4 Mål och uppdrag	8
2.4.1 Inflytande och dialog	9
2.4.2 Omsorg och trygghet	9
2.4.3 Livslångt lärande för livet och arbetslivet	9
2.4.4 Hållbar utveckling	10
2.4.5 Ledarskap och medarbetarskap	10
2.4.6 Resurshushållning	11
3 Utbildning	11
3.1 Utbildningsområden	11
3.1.1 Förskola	11
3.1.2 Förskoleklass, Grundskola, grundsärskola och fritidshem	12
3.1.3 Gymnasieskola och vuxenutbildning	12
3.2 Värderna och pedagogiska konsekvenser	12
3.2.1 Goda exempel	13
3.3 Utepedagogik	13
3.4 Transporter	13
3.5 Kontakt med forskningen	13

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

3.6 Plan för hållbar utveckling på varje förskolenhet/skolenhet.....	14
3.7 Organisation för uppföljning på varje förskolenhet/skolenhet.....	14
3.8 Diplomer och utmärkelser.....	14
4 Fritidsgårdar	14
5 Bibliotek.....	15
5.1 Mål	16
6 Värmdö Kulturskola.....	16
6.1 Mål	16
7 Restaurang och måltidsservice.....	17
7.1 Mål	17
8 Organisation och uppföljning.....	17
8.1 Fysiska nyckeltal	18
8.1.1 Mål	18
8.2 Återkommande kontakter utanför verksamheten	18
8.3 Utbildningsinsatser	19
8.3.1 Mål	19
8.4 Projekt och informationsinsatser.....	19
8.5 Kommunikation och samverkan.....	19
8.5.1 Mål	19

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

”Det allmänna ska främja en hållbar utveckling som leder till en god miljö för nuvarande och kommande generationer.”

(Regeringsformen, 1 kap. § 2)

1 Utbildningsstyrelsens roll i hållbarhetsarbetet

Utbildningsstyrelsen ansvarar för nedanstående kommunala verksamheter, som finansieras av kultur-och fritidsnämnden, finansieringsnämnden för utbildning och socialnämnden:

- Förskola och annan pedagogisk verksamhet
- Fritidshem och fritidsverksamhet i familjedaghem
- Förskoleklass, grundskola, grundsärskola och gymnasieskola
- Vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna
- Bibliotek, kulturskola och fritidsgårdar
- Restaurang- och måltidsservice

Samtliga av utbildningsstyrelsens verksamheter genomför arbete med koppling till hållbar utveckling.

2 Hållbar utveckling

Enligt Brundtlandrapporten ”Our common future” är en hållbar utveckling en utveckling där sociala, ekonomiska och miljömässiga dimensioner ömsesidigt stödjer och balanserar varandra. I en hållbar utveckling analyseras sociala, ekonomiska och miljömässiga faktorer samlat och utifrån en helhetssyn. Miljöfrågan kan alltså inte hanteras isolerat, utan måste kopplas samman med samhällets utveckling i stort.

Vi lever i en tid när avstånden på jorden krymper och landsgränser suddas ut. Medvetenheten om jordens sårbarhet och dess begränsningar ökar. Det finns en intim koppling mellan social, kulturell, ekonomisk och ekologisk utveckling, lokalt och globalt. Det handlar ytterst om att skapa förutsättningar för en positiv framtid för individen, mänskligheten, allt levande och vår planet. Hållbarhetsarbete av idag innebär ett helhetstänkande.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

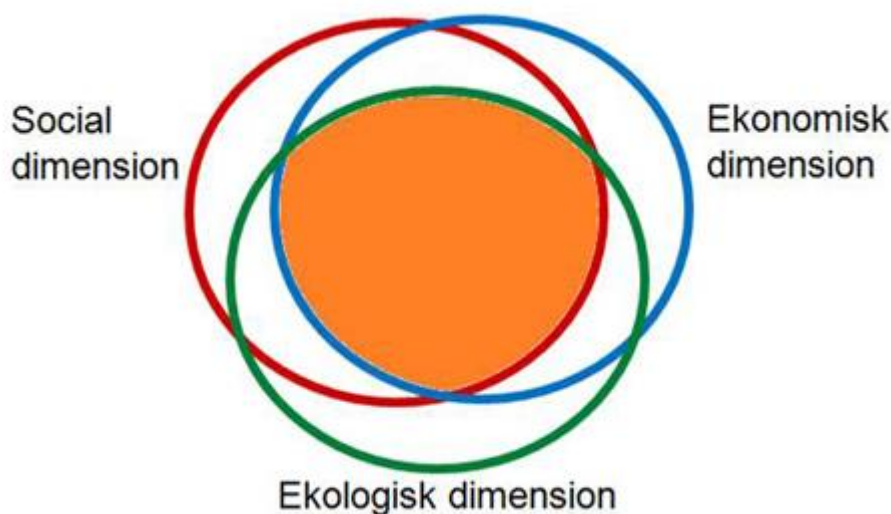
Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

Hållbar utveckling är alltså ett paraplybegrepp som innefattar allt från individens trygghet och personliga livsstil till gruppgemenskap och omsorg om jordens begränsade resurser.

FN och EU har proklamerat att utbildning för hållbar utveckling skall ha högsta prioritet. På riksnivå finns ett antal dokument som beskriver Sveriges väg in i det hållbara samhället. Det synliggörs bl.a. i de 16 miljökvalitetsmålen och de 11 folkhälsomålen.

”Generationsmålet ”

Sveriges regering och riksdag har bestämt att vi ska lämna över ett samhälle till nästa generation där de stora miljöproblemen är lösta. Det innebär att vi måste minska vår påverkan på miljön till nivåer som är långsiktigt hållbara, och att det ska ske till år 2020. De beslut som ska forma miljön för våra barn och barnbarn är vår generations ansvar.

Agenda 21 är FN:s handlingsprogram för det 21:a århundradet. Till styrdokumentet finns riktlinjer för internt miljöarbete som delvis beskriver kommunens sätt att arbeta med uppdraget.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

2.1 Den sociala dimensionen

Huvuduppgifterna för proVarmdos verksamheter rymms till hög utsträckning i den sociala dimensionen av hållbar utveckling. En allt viktigare del i hållbarhetsarbetet är insatser för att socialt stärka individer och grupper. (se värden inledningsvis). Här finns en gränsdragningsproblematik, eftersom sociala och kulturella frågor ofta regleras i särskilda planer/policys/riktlinjer. Alkohol Narkotika Doping Tobak (ANDT) -strategin och policy för Värmdö kommuns tvärsektoriella arbete med ungdomsfrågor är exempel på sådana styrdokument.

I förskolorna och skolorna sker ett stort arbete för likabehandling (kön, ursprung, utseende, religion etc). Alla skollagstyrda verksamheter har en *likabehandlingsplan*.

Det sociala perspektivet lyfts också särskilt fram i läroplanen (Lgr 11) och (Lpfö) med fokus på estetik, skapande och kultur. Exempel på utbildning med koppling till den sociala dimensionen är kulturutbudet med obligatorisk kulturskola (drama/rytmik/dans) i årskurs 1-3 är inarbetat och specifikt för Värmdö kommun.

2.1.1.1 Mål

Att tydligare sätta in verksamheternas sociala arbete i ett hållbarhetsperspektiv. Medvetandegöra barn, elever, föräldrar, andra medborgare och politiker, om en helhetssyn i dessa frågor. Fortsätta nätverksbyggandet för att underlätta kontakter mellan olika specialistområden och därmed höja verkningsgraden.

2.1.2 Hälsa och friskvård

Miljö och folkhälsa är nära sammankopplade i hållbar utveckling eftersom det som är bra för miljön ofta är bra för folkhälsan. I olika grad bedrivs ett aktivt friskvårdsarbete ute på de olika skolenheterna. Kommunen har en "*policy för rökfri arbetstid*". Aktiva insatser har gjorts för att höja kvalitén på skolmåltiderna. Det drogförebyggande arbetet finns reglerat i en särskild kommunal policy.

2.1.3 Jämställdhet

Värmdö kommun har antagit den europeiska deklarationen för jämställdhet CEMR: "Jämställdhet är en grundläggande dimension vid planering och utveckling av strategier för en hållbar utveckling av en kommun" (CEMR, artikel 24)

Arbetet med jämställdhet är tvärsektoriellt och skapar värden för den sociala, miljömässiga och ekonomiska dimensionen av Värmdö kommuns Vision 2030 och bidrar till att främja hållbar utveckling. Både samhällsstrukturen och

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

kommunkoncernens utbud av service och tjänster ska genomsyras av jämställdhet. Det innebär att service ska utformas och resurser fördelas likvärdigt.

2.1.4 Barnperspektivet

FN:s konvention om barnets rättigheter antogs av FN:s generalförsamling den 20 november 1989. Sverige ratificerade barnkonventionen 1990, som ett av de första länderna i världen. Det innebär att barnkonventionen gäller i hela landet och på alla samhällsnivåer. Konventionens barnsyn betonar att barn har rätt att få sina grundläggande behov tillgodosedda, rätt till skydd mot utnyttjande och övergrepp och få uttrycka sina åsikter och få dem respekterade. Barndomen har ett värde i sig och är inte en transportsträcka till vuxendomen.

Kommunfullmäktige har enhälligt beslutat att barnperspektivet särskilt ska uppmärksammas i tjänsteskrivelser. Barn är särskilt utsatta i förhållande till många andra medborgare och deras behov bör särskilt beaktas.

2.2 Kommunens styrsystem

Värmdö kommuns styrsystem baseras på en process där kommunfullmäktige uttalar övergripande inriktningsmål, ger uppdrag och anslår medel. Utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål sätter nämnder effektmål utifrån vilka indikatorer sätts för att mäta måluppfyllelsen. Styrsystemet utgår från Vision 2030 – skärgårdens mötesplats.

Organ	Beslutsinnehåll	Dokument	Perspektiv
Kommunfullmäktige	Vision	Vision 2030	Cirka 20 år
Kommunfullmäktige	Inriktningsmål	Budget	Mandatperiod
Nämnder	Effektmål	Detaljbudget	År
Förvaltning	Indikatorer	Verksamhetsplan	År

2.3 Vision 2030 – skärgårdens mötesplats

Vision 2030 – skärgårdens mötesplats är en utgångspunkt i den långsiktiga planeringen och utvecklingen i Värmdö kommun. Visionen fokuserar på en hållbar utveckling ur ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt perspektiv utifrån fem teman.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

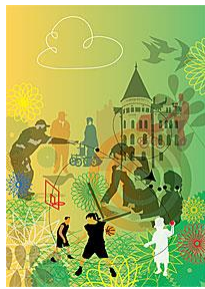

*Vi möter
framtiden*

*Naturens lugn
möter ett
pulserande lokalt
samhälle*

*Vi möter
varandra med
öppenhet och
delaktighet*

*Morgondagens
företagande
möter ett anrikt
kulturarv*

*Värmdö möter
Stockholm,
Sverige och
världen*

2.4 Mål och uppdrag

Kommunfullmäktige har antagit sex övergripande inriktningsmål som representerar de olika dimensionerna av hållbar utveckling:

Utbildningsstyrelsens plan för hållbar utveckling tangerar samtliga inriktningsmål.

Inflytande och dialog ryms inom den sociala dimensionen. Här är barnperspektivet viktigt och särskilt paragraf 12 i barnkonventionen. Även inriktningsmålen *Omsorg och trygghet* och *Livslångt lärande för livet och arbetslivet* ryms inom den sociala dimensionen av hållbar utveckling. Inriktningsmålet *hållbar utveckling* kopplas främst till den miljömässiga dimensionen och *Ledarskap och medarbetarskap* samt *resurshushållning* till den ekonomiska dimensionen.

Samtliga nämnder ska ta fram en Plan för hållbar utveckling.

Värmdö kommuns arbete för hållbar utveckling beskrivs i ”Riktlinjer för internt miljöarbete”. Dokumentet kan användas som stöd för att upprätta Plan för hållbar utveckling på enhetsnivå.

Följande insatser är viktiga för Utbildningsstyrelsen verksamheter:

- Sprida kunskap, skapa insikt och förmedla framtidstro om hållbar utveckling och dess tre dimensioner till dem som bor och verkar i Värmdö, framför allt till barn och ungdomar.
- Utgå från Skolverkets beskrivningar av hållbarhetsfrågor i läroplaner, kursplaner och program mål i utbildningssammanhang

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

2.4.1 Inflytande och dialog

I Värmdö ska demokratin utvecklas genom att medborgare och brukare ska ges ökat inflytande, till exempel genom möjlighet till olika typer av dialog och möjlighet att ställa medborgarförslag. Särskilt ungdomars inflytande ska öka. Samverkan mellan kommunen och olika intressenter ska stärka och vidareutveckla en livskraftig social ekonomi.

Kommunstyrelsen har som målsättning att framför allt ungdomarnas insyn, delaktighet och inflytande ska öka. För att uppnå detta anordnas, inom ramen för kommunledningskontorets samordningsansvar för ungdomsfrågor, insatser för att stärka ungas delaktighet och inflytande enligt separat handlingsplan.

Kommunstyrelsens effektmål

- o Medborgarna ska få ökad tillgänglighet och förbättrad service
- o Medborgarna, särskilt ungdomar, ska ha möjlighet till insyn, delaktighet och inflytande

2.4.2 Omsorg och trygghet

I Värmdö ska social hållbarhet skapa grunden för medborgarnas trygghet och välfärd. Utsatta personer och grupper ska särskilt stödjas. Värmdö kommun ska i sina verksamheter beakta ett barnperspektiv och lika tillgänglighet för alla, oavsett kön, etnicitet, ålder, sexuell läggning, religiösa samt fysiska och psykiska förutsättningar. Personer som omfattas av kommunens omsorg ska erbjudas möjlighet till förebyggande hälsovård. Alla omsorgsalternativ i Värmdö ska alltid hålla hög kvalitet och anpassas utifrån individuella önskemål.

Kommunstyrelsens effektmål

- o Medborgarna ska få ökad tillgänglighet och förbättrad service

Utbildningsstyrelsens effektmål 2014

- o Barns och elevers trivsel och välmående i proVarmdos skolor ska öka

2.4.3 Livslångt lärande för livet och arbetslivet

Värmdös invånare, såväl unga som gamla, ska erbjudas möjligheter till livslångt lärande i inriktningar de själva önskar. Värmdö kommun ska stimulera invånarna att utveckla sin kompetens i förhållande till arbetsmarknaden för att stärka sina möjligheter att få arbete. Elever ska erbjudas en kreativ skola med utbildningar av

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

hög kvalitet, som uppmuntrar till aktiv rörelse, kritiskt tänkande och ger en stark kunskapsbas.

Utbildningsstyrelsens effektmål 2014

- o Elevernas kunskaper ska öka
- o Barnens språkliga samt matematiska tänkande och förståelse ska utvecklas i förskolan

2.4.4 Hållbar utveckling

Vi ska utveckla Värmdö så att en omställning till en mer hållbar livsstil underlättas. Här skapar vi ett samhälle där sociala, ekonomiska och ekologiska aspekter värderas lika. Värmdö ska vara en attraktiv kommun att vistas och arbeta i. Vi erbjuder ett liv med både natur, skärgård och pulserande lokala samhällen med närhet till Stockholm.

Kommunstyrelsens effektmål 2014

- o Klimatpåverkan ska minska

Indikatorer

- Andel förskolor/skolor som är anslutna till Grön Flagg/Skola för hållbar utveckling
- Andel ekologiska inköp till skola och förskola
- Andel föräldrar med barn i förskolan som upplever att personalen på förskolan arbetar aktivt med miljö- och naturvårdsfrågor i den dagliga verksamheten.
- Andel elever i åk 8 som upplever att de arbetar aktivt med miljö- och naturvårdsfrågor i skolan.
- Andel elever i åk 5 som upplever att de arbetar aktivt med miljö- och naturvårdsfrågor i skolan.

2.4.5 Ledarskap och medarbetarskap

Medborgarnas behov, statens krav i lagar och förordningar samt de kommunala styrdokumenterna är grunden för vårt uppdrag. Politiker, chefer, ledare och medarbetare ska ges förutsättningar att skapa en gemensam kultur som ger mod, öppenhet och engagemang som i sin tur möjliggör ständiga förbättringar. Ett tydligt ledarskap utgör också en viktig grund för en organisation i ständig utveckling. Personalen, vår viktigaste resurs, förverkligar kommunens mål och verksamhet. Medarbetarna ska ges gott stöd från chefer och ledare att uppnå ett

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

engagerat medarbetarskap i en god arbetsmiljö så att de kan ge värmdöborna bra service och goda insatser i livets alla skeden.

Kommunstyrelsens effektmål 2014

o Värmdö kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare

2.4.6 Resurshushållning

Politiker, chefer, ledare och medarbetare ska gemensamt ta ansvar för effektiva arbetssätt och utveckling av smarta rutiner. Kommunens ekonomiska resurser ska utnyttjas effektivast möjligt. Värmdö ska ha en ekonomi i balans och en tydlig ekonomisk styrning som möjliggör minskad upplåning samt lägsta möjliga skatter och avgifter för värmdöborna med god kvalitet i välfärden. Värmdös naturresurser utgör livsförutsättningar för människor, växter och djur. Kommande generationers möjlighet att ta tillgång till naturresurserna ska utgöra grund för dagens beslut.

3 Utbildning

Utbildning är en omistlig och självklar del i kommunens hållbarhetsarbete. I det pedagogiska arbetet kan vi lägga grunden till det framtida hållbara samhället. Hållbar utveckling kräver kunskap och personliga färdigheter.

3.1 Utbildningsområden

Utbildningsstyrelsens verksamhetsområden inom utbildning är:

- Förskola och annan pedagogisk verksamhet
- Förskoleklass, grundskola, grundsärskola och gymnasieskola
- Vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna
- Fritidshem

Nedan finns stycken hämtade ur läroplanen för respektive område med koppling till hållbar utveckling.

3.1.1 Förskola

Förskolan skall lägga stor vikt vid miljö- och naturvårdsfrågor. Ett ekologiskt förhållningssätt och en positiv framtidstro skall prägla förskolans verksamhet. Förskolan skall medverka till att barnen tillägnar sig ett varsamt förhållningssätt till

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

natur och miljö och förstår sin delaktighet i naturens kretslopp.

Verksamheten skall hjälpa barnen att förstå hur vardagsliv och arbete kan utformas så att det bidrar till en bättre miljö både i nutid och i framtid.

(Läroplan för förskolan 98 rev 2010)

3.1.2 Förskoleklass, Grundskola, grundsärskola och fritidshem

All undervisning i skolan ska enligt läroplanen Lgr 11, ha ett övergripande miljöperspektiv. Eleverna ska ges möjligheter att förhålla sig till miljöfrågor globalt, samt ta ansvar för sin närmiljö som de själva kan påverka. Undervisningen ska även visa hur samhället och vårt sätt att leva kan anpassas till en hållbar utveckling.

3.1.3 Gymnasieskola och vuxenutbildning

Läroplan för gymnasieskola och vuxenutbildning: Miljöperspektivet i undervisningen ska ge eleverna insikter så att de kan dels själva medverka till att hindra skadlig miljöpåverkan, dels skaffa sig ett personligt förhållningssätt till de övergripande och globala miljöfrågorna. Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling.

3.2 Värden och pedagogiska konsekvenser

All utbildningsverksamhet har en särställning genom sina möjligheter att över tid utveckla en värdegrund d.v.s. värden och kvalitéer hos unga människor. Några exempel på värden som förstärker hållbar utveckling:

1. Tilltro till sin egen förmåga - självförtroende
2. Lust och förmåga att lära
3. Handlingskompetens
4. Känsla av relation och sammanhang
5. Framtidstro
6. Delaktighet och ansvarskänsla
7. Empatisk förmåga.

Detta får pedagogiska och didaktiska konsekvenser. Barn/elever från förskola till gymnasium behöver arbeta på ett sådant sätt, med en sådan metodik, att vi utvecklar dessa värden.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

Det didaktiska arbetet för hållbar utveckling kännetecknas av:

1. Goda kunskaper, förståelse, kritiskt tänkande.
2. Verklighetsförankring.
3. Helhetstänkande, sammanhang
4. Möjlighet att ta eget ansvar.
5. Rika kontakter med närsamhälle och naturen.
6. Känslor – engagemang – glädje.
7. Möjlighet att använda sina kunskaper.
8. Bekräftelse – uppmärksamhet.

Det finns många sätt att göra detta, allt beroende på barn/elevgrupp, personal och resurser. Fortfarande saknas dock kunskap i det didaktiska hållbarhetsarbetet.

3.2.1 Goda exempel

Under 2013 samarbetade gymnasieungdomar med kommunens översiktsplanerare för att utforma underlag till en smartare kollektivtrafik. Utmärkelser liknande den som gavs till G2 för bästa gröna innovation kan lyftas och knytas till utbildningsstyrelsens Plan för hållbar utveckling.

Ärligen kan förskolor och skolor lyfta fram goda exempel inom området hållbar utveckling i samarbete med IT & kommunikationsenheten.

3.3 Utepedagogik

Kommunen arbetar med utepedagogik aktivt och kontakt med naturskoleföreningens styrelse på riksnivå och andra naturskolor som är etablerade i Stockholmsområdet tas för att utveckla arbetet. Erfarenheter från Möja Naturskola och kulturskola kan också beaktas.

3.4 Transporter

Centrala initiativ tas för att underlätta och förbilliga elevers kollektiva resande under skoltid. Konceptet Mobility management bör användas för att främja hållbara transporter. Mobility management handlar om att på olika sätt effektivisera användandet av transporter och infrastruktur.

3.5 Kontakt med forskningen

Idag finns inget aktivt samarbete eller forskningsuppdrag tillsammans med forskare inom området hållbar utveckling. Inom Stockholms universitet och Pedagoger finns numera god kunskap och forskarutbildning pågår.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

3.6 Plan för hållbar utveckling på varje förskolenhet/skolenhet

Idag finns planer för hållbar utveckling på några enheter. De som blivit diplomerade för "Grön Flagg" eller Skola/förskola för Hållbar utveckling har därigenom ett dokument som beskriver hållbarhetsarbetet.

3.7 Organisation för uppföljning på varje förskolenhet/skolenhet

Förskolechefer/rektorer träffas kontinuerligt i nätverksträffar. Arbetet leds av produktionschefen och utvecklingen kan följas upp två gånger per år. I samband med halvårsbokslut och helårsbokslut rapporteras utvecklingen till kommunledningskontoret.

3.7.1 Mål

Varje enhet gör en plan som beskriver hur man konkret tänker sig arbeta med hållbar utveckling. Chefer uppmuntrar och skapar förutsättningar för detta.

3.8 Diplomerings och utmärkelser

Idag är ett antal skolenheter diplomerade enligt *Håll Sverige Rent* eller *Skolverket*. Diplomeringsen har stor betydelse för att dokumentera och strukturera enhetens hållbarhetsarbete. Antalet diplomerade enheter kan därmed tjäna som ett kommunalt nyckeltal för att påvisa framsteg. Förskola/skola för hållbar utveckling och Grön Flagg är idag 14 st.

Under 2014 kommer Skolverkets enkät skickas ut till samtliga förskolor och skolor där möjlighet att ansluta sig till Förskola/skola för hållbar utveckling ges kostnadsfritt. Antalet anslutna kommer sedan att följas upp en gång per år i samordningsgruppen för skolområdet Värmdö respektive förskolor i Värmdö. Uppföljningsarbetet genomförs av skolstrateg tillsammans med hållbarhetssamordnare.

3.8.1 Mål

Målsättningen är att antalet diplomerade enheter ska öka från år till år.

4 Fritidsgårdar

Fritidsgårdarnas verksamhet rymmer främst inom den sociala dimensionen av hållbarhet:

- Alla barn har rätt till trygghet och utveckling

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

- Alla barn har rätt att framföra sin åsikt och få den respekterad
- Allt beslutsfattande ska ske med beaktande av barns bästa

(Ur FN:s barnkonvention)

Verksamheten utgår dels från FN-konventionen och dels från de två nationella övergripande mål för ungdomspolitiken i Sverige:

- Ungdomar ska ha verklig tillgång till välfärd
- Ungdomar ska ha verklig tillgång till inflytande

Tillsammans med det formella utbildningssystemet utgör den icke-formella utbildningen, som sker strukturerat men utanför de formella utbildningsinstitutionerna, och det informella lärandet, som sker i vardagen, viktiga komponenter för ett livslångt lärande. Genom folkbildningen, föreningslivet, på fritiden samt i arbetslivet förvärvas mycket kunskap och kompetens som kan ha en stor betydelse för framtida livsval och möjligheter.

Den öppna fritidsverksamheten är viktiga arenor som kan bidra till att utjämna skillnader i ungdomars uppväxtvillkor och resurser för att uppnå verklig tillgång till välfärd och verklig tillgång till inflytande.

Fritidsledarna i Värmdö arbetar utifrån ett salutogent förhållningssätt i den verksamhet som bedrivs och i de möten som sker med ungdomarna. Det betyder att verksamheten strävar efter att varje person ska få inflytande, trygghet, respektfullt bemötande och en meningsfull vardag.

Öppen fritidsgårds verksamhet bedriver en främjande verksamhet. Det betyder att fritidsgårdar/träffpunkten erbjuder mötesplatser som välkomnar alla unga. På dessa mötesplatser bygger den pedagogiska verksamheten på det positiva hos de unga, detta förhållningssätt innebär samtidigt att verksamhetens effekter för vissa ungdomar också blir förebyggande.

4.1 Mål

- Fritidsgårdarna implementerar och fullföljer uppdragen i styrdokumentet Riktlinjer för Värmdö kommuns tvärsektoriella arbete med ungdomsfrågor.
- Fritidsgårdarna kopplar olika temakvällar till miljöfrågor.

5 Bibliotek

Främst rymmer bibliotekets verksamhet inom den sociala dimensionen, men i många fall

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

kan litteratur med miljötema lyftas samt utställningar och särskilda evenemang synliggöra klimat- och miljöfrågor.

2 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

(Ur Bibliotekslag 2013: 801)

Bibliotekets verksamhet har ett genomgående hållbarhetsperspektiv och väljer ekologiska alternativ vid inköp av material. Böcker, e-böcker, ljudböcker, film och musik är bibliotekets basverksamhet och återanvänds många gånger till låga kostnader.

5.1 Mål

Biblioteksverksamheten lyfter miljöfrågorna i olika sammanhang med fokus på lösningar och en hållbar livsstil.

6 Värmdö Kulturskola

Värmdö kulturskolas verksamheter rymmer främst inom den sociala dimensionen. Kulturutbudet kan i många fall kopplas till den miljömässiga dimensionen.

Värmdö kulturskola är en frivillig kommunal verksamhet för elever mellan 7-19 år som är folkbokförda i Värmdö kommun. Undervisningen följer skolårets läsårsdata för de kommunala skolorna då det gäller lov och studiedagar. Målet är att flera elever får ta del av och kännedom om kulturutbudet i Värmdö och att flera kulturevenemang har miljöfokus.

6.1 Mål

Värmdö kulturskola lyfter in och synliggör de olika dimensionerna av hållbarhet i sin verksamhet.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

7 Restaurang och måltidsservice

Fem av kommunens grundskolor får sin skolmat tillagad av Värmdö kommuns kostenhet. Följande tillagningskök omfattas:

- Farstavikens skola/Ekedal
- Viks skola
- Kyrkskolan
- Fågelviksskolan
- Brunnns skola

Förutom dessa skolrestauranger ingår också restaurang Trallen i kostenheten. Trallen förser de boende på det särskilda boendet Gustavsgården med frukost, lunch, mellanmål och kvällsmål, alla dagar året om. Även externa gäster köper lunch i restaurangen. Kostenheten arbetar särskilt med kommunens *kostpolicy*.

7.1 Mål

Vara ett föredöme vad det gäller servering med begränsad klimatpåverkan och sträva mot en så hög andel ekologiska livsmedel som möjligt.

8 Organisation och uppföljning

Uppföljning av Plan för hållbar utveckling sker vid helårsbokslut i kommunens ledningssystem Stratsys.

Vid uppföljning inom verksamheterna används förutom plan för hållbar utveckling även de strategiska dokumenten:

- Riktlinjer för internt miljöarbete (riktlinjerna har 8 delområden):
 1. Organisation
 2. Planering och uppföljning
 3. Upphandling
 4. Energieffektivisering
 5. Livsmedel
 6. Avfallshantering
 7. Transporter
 8. Skadliga ämnen
- Plan för minskning av skadliga ämnen
- Upphandlingspolicy och inköbspolicy

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

- Kostpolicy
- Avfallsplan

Syftet med uppföljningen är att synliggöra och lyfta det som görs, men också att kunna utskilja mönster och utveckling inom området. I förlängningen kan mätningarna bekräfta att saker genomförs samt öka attraktionskraften för verksamheter som är konkurrenssatta.

8.1 Fysiska nyckeltal

Nyckeltal är ett sätt att kvantitativt mäta förbrukning eller frekvens i olika avseenden för att kunna påvisa förändringar. I dagsläget mäts exempelvis:
antalet kränkingsanmälningar
ekologiska livsmedel
andelen förnybar energi

I hållbarhetsarbetet finns goda möjligheter att finna nyckeltal för dessa parametrar. Förslag till nya nyckeltal:

- Antalet enheter som sorterar avfall
- Antalet skadliga ämnen i verksamheten
- Antalet deltagande i den interna miljöutbildningen

Nyckeltalen rapporteras i kommunens styrsystem Stratsys.

8.1.1 Mål

Mål inför framtiden är att nyckeltalen utvecklas positivt och synliggör framsteg.

8.2 Återkommande kontakter utanför verksamheten

Idag finns ett antal etablerade kontakter i hållbarhetsarbetet med institutioner och företag utanför verksamheterna. Nedan ges exempel på kontakter som kan bidra i utbildningen på varje enhet:

Avfallsbolaget SITA
Brandkåren mm
Friends
Ekobacken
Värmdöodlarna
Rädda Barnen
Ungkulturhuset Gurraberg

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

Naturskyddsföreningen

Svenska kyrkan

Övriga föreningslivet t.ex. Värmdö sjöscoutkår och lokala hembygdsföreningar

8.3 Utbildningsinsatser

Under perioden 2014-2018 genomförs riktade utbildningsinsatser med koppling till hållbar utveckling inom verksamhetsområdena i Värmdö. Alla anställda inom verksamheterna ska delta i kommunens interna miljöutbildning.

Den interaktiva utbildningen syftar till väcka tanken, tydliggöra allas bidrag till verksamhetsutvecklingen och stärka kulturen.

8.3.1 Mål

Fler riktade utbildningsinsatser genomförs och andelen deltagare på dessa följs upp. Utbildningen ska genomföras ur ett verksamhetsperspektiv. Alla anställda inom verksamheterna ska ha gått kommunens interna miljöutbildning

8.4 Projekt och informationsinsatser

Kommunala publika insatser genomförs för att sätta strålkastarljuset på hållbarhetsarbetet. Denna typ av insatser kan vara viktiga för att synliggöra och bekräfta de fina punktinsatser som sker ute i enheterna. Några exempel på detta är WWF:s "Earth Hour", Håll Sverige rents "Skräpplockardagarna" och Framtidsveckan som samordnas och genomförs lokalt med kommunen, organisationer, föreningar och enskilda.

8.5 Kommunikation och samverkan

Idag finns ett antal nätverk för erfarenhetsutbyte och inspiration i arbetet för hållbar utveckling. På kommunal nivå träffas hållbarhetsombud från olika kontor fyra gånger per år. Centralt har kommunen skapat en plattform för att ge barn, elever, lärare och medborgare tips i hållbarhetsarbetet.

Varje verksamhet har ett aktivt kontaktombud som ges reella möjligheter att driva det pedagogiska hållbarhetsarbetet på sin enhet. Chefer ges tillfälle till fortbildning inom hållbar utveckling.

8.5.1 Mål

Vår webbaserade service via kommunens hemsida utvecklas.

Chefer kommunicerar utvecklingen inom hållbarhetsområdet till medarbetare.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.